

Handel och Kommunikation i Rydboholm Del 1 av 2

Hittade en lite bättre bild på Sven Eriksons villa innan det blev kontor för Rydboholmsbolaget. Under fabriken första tid var man helt beroende av transporter med häst. Hästforor forslade råvaror och färdiga produkter framför allt till och från Göteborg och Varberg. Även maskinutrustningen till fabriken fick transporteras på detta sätt, med risk för skador under vägen. Fabriken grundare, Sven Erikson, kom redan i början av 1850-talet att engagera sig i ett järnvägsprojekt, som syftade till att bygga en järnväg mellan Varberg och Borås. Detta tidiga projekt kom dock inte till utförande. Genom Borås - Herrljungabanan, öppnad för trafik 1863, i vilken Sven Erikson likaledes var ekonomiskt engagerad, förbättrades företagens transportsituation. Vid 1870-talets slut byggdes järnvägen mellan Borås och Varberg, med sträckning genom Rydboholm. I ledningen för det privata järnvägsbolaget var Rydboholmsbolaget representerat.

Så här ser det gamla kontoret ut i dag, denna bild fotograferade jag 2019/2020. Den direkta järnvägsförbindelsen gjorde det nu lättare att transportera skrymmande gods. Vid denna tid övergick man bl.a. till att använda kol i stället för ved som bränsle i fabriken. Landsvägen mellan Borås och Varberg passerade genom samhället. Denna väg var ibland svårframkomlig, särskilt på våren då tjälen gick ur jorden och då vägen bara bestod av två hjulspår. För vägarna inom bolagets område svarade detta för underhållet; bl.a. användes stenkolsaska från fabriken som vägbeläggning. De flesta fick gå till fots om de skulle bege sig någonstans i närheten. Cyklar blev inte vanliga förrän på 1920-talet. Disponentvillans invånare förfogade dock över ett flertal vagnar. I en bouppteckning från 1903 upptas bl.a.: 1 droska, 2 promenadvagnar, 1 torgvagn, 1 skånsk vagn, 1 kibitka med inredning och 1 torgsläde.

Besöken i Borås, den närmaste staden, synes ha varit fåtaliga för de flesta. En äldre rydboholmare minns: "Jag var rätt så gammal innan jag var i stan. Jag var väl sex - sju år, ja åtminstone sju. Jag hade aldrig varit i stan, men då (vid jultid) fick jag följa med och det var väldigt roligt."

Under 1900-talets första decennier började de första bilarna uppenbara sig. En äldre informant berättar: "Jag minns den första bilen... Vi gick och såg spår efter den. Vi tyckte det var så märkvärdigt. Vi hade aldrig sett någon bil förut." Telefonförbindelse kom till trakten under 1890-talet. Ännu vid början av 1920-talet fanns dock endast ett tiotal telefonnummer, med bolaget som nr. 1 och 2, disponentvillan som nr. 3 och de övriga numren till direktörs- och tjänstemannavillorna, samt till ålderdomshemmet. Telefonstationen var inrymd i minuthandelshuset och sköttes av två kvinnor, som enligt en informant "visste allt som hände".

Samhällets försörjning med livsmedel och andra konsumtionsvaror karaktäriserades av den, enligt Gårdlund, för brukshushållningen vanliga uppdelningen i tre sfärer: självhushåll, jordbruk i brukets regi och brukshandel för varor som inte producerades lokalt. I Rydboholm, liksom i andra liknande

samhällen, förekom en viss självhushållning bland arbetarfamiljerna. Nästan alla hade eget potatisland och egen gris och en del hade också egna hönor. Bolaget drev eget jordbruk vid två gårdar. Från dessa försörjdes samhället bl.a. med mjölk. Bolaget ägde en kvarn för malning av säd. Genom den bolagskontrollerade minuthandeln försågs samhället med varor, som inte producerades lokalt. På orten fanns också skräddare, skomakare och slaktare. Bolagets sågverk försåg samhället med virke.

En stallbyggnad uppfördes 1859 bakom ägarbostaden, senare kontoret. Stallet uppfördes av timmer, med rödmålad brädklädsel. Fönstren fick, troligen vid en renovering 1913, typisk stallutformning, med avrundade övre hörn och småspröjsade rutor. Byggnaden inrymde, vid en besiktning 1918, foderrum, selrum, vagnbod och stall med 14 spiltor. I anslutning till stallet uppfördes ett mindre bostadshus för fodermarsken och ett större redskapsskjul. (Stallet står fortfarande kvar.) Hästar spelade länge en viktig roll för lokala transporter. För skötsel av bolagets skogar, lokal bygnadsverksamhet och transporter mellan fabriksanläggningarna i Rydboholm och Viskafors var hästar nödvändiga.

Hittade en gammal bild på stallet i mina gömmor, det är inte världens bästa kvalité, men jag får ta mig en tur ut till Rydboholm igen och fotografera de resterande byggnader som finns kvar. Denna bild skulle jag tro är ifrån år 1998 eller 1999.

Du som bor i Rydboholm eller har bott där och har lite äldre bilder på byggnaderna samt fabriksbyggnaderna skicka gärna ett mail till mig, skulle vilja låna dessa och skanna av, då jag håller

på att samla på mig en massa bilder och även historier om olika personer och händelser tas tacksamt emot.